

همچون احداث پنج واحد آموزشی از محل اعتبارات شورای راهبردی شرکت‌های پتروشیمی، کمک به حوزه درمان در روزهای دشوار کرونایی، احداث ساختمان مرکز جامع سلامت روستای "ربار" از سوی پتروشیمی زاگرس، مشارکت در احداث واحدهای مسکونی مددجویان کمیته امداد و تامین تجهیزات آموزشی در منطقه، معتقد است که این میزان از کمک‌ها با عنوان مسئولیت اجتماعی کافی نیست و انتظار می‌رود همه شرکت‌ها در راستای ایفای این مسئولیت مطابق با قوانین و دستورالعمل‌ها تعریف و مشخص شده، برای جبران عقب‌ماندگی‌ها گام بردارند.

به گفته سید علی‌هاشمی امروز با وجود اینکه در قالب شورای راهبردی پتروشیمی‌ها در راستای مسئولیت اجتماعی برای شرکت‌ها وظیفه و حق السهم تعریف شده اما برخی از این شرکت‌ها به این وظیفه خود عمل نکرده‌اند.

فرماندار عسلویه زیرساخت‌های تامین آب را به فهرست ضعف زیر ساختی این شهرستان به عنوان میزان عظیم‌ترین صنایع کشور افزود و گفت: سهمیه این شهرستان از خط آبرسانی کوثر بر اساس جمعیت سال ۸۵ در نظر گرفته شده‌است اما با ورود جمعیت عظیم کارگری و استقرار سکونتگاه‌ها و کمپ‌های مسکونی کارگری و از سوی دیگر خشک شدن ذخایر منابع زیرزمینی آب حالا آب موجود پاسخگوی نیاز عسلویه نیست.

هاشمی ادامه می‌دهد: امروز احداث آب شیرین کن در دستور کار قرار گرفته است و نیاز است شرکت‌های منطقه در تامین اعتبار برای احداث آن مساعدت لازم داشته‌باشند.

■ مشعل‌های عسلویه توسعه یافتگی یا آسیب؟

به بیان فرماندار عسلویه هرچند صنایع عظیم مستقر در این شهرستان تأثیر مثبتی نیز در حوزه‌های مختلف به همراه داشته است اما پیامدهای منفی قابل توجهی در حوزه‌های مختلف اجتماعی و فرهنگی نیز به همراه داشته که آلودگی زیست محیطی نمونه‌ای از آن است و با وجود انجام اقداماتی که برای اصلاح و رفع این مشکلات و تصویب مصوباتی در هیات دولت؛ اما هنوز برای رسیدن به نقطه مطلوب فاصله زیادی وجود دارد.

اگر چه موقعیت جغرافیایی، ظرفیت و نقش موثر صنایع پالایشگاهی و پتروشیمی منطقه انرژی پارس در اقتصاد ملی، بوشهر را دارای موقعیتی استراتژیک کرده است اما ساکنان همجوار منطقه صنعتی انرژی پارس همواره از آلودگی‌های ناشی از رعایت نکردن مناسبات زیست محیطی مجتمع‌های پتروشیمی و بویژه پالایشگاهی آزرده‌اند. انتشار بوی نامطبوع و آزار دهنده ناشی از نشت انبارهای ذخیره میعانات گازی و گوگرد هنگام بارگیری به همراه آلودگی‌های شیمیایی ناشی از فلرسوزی‌ها -در شرایطی که با نزدیک‌ترین سکونت‌گاه کمتر از یک کیلومتر فاصله دارند- نفس این مردمان صبور را تنگ کرده است.
آنطور که فرهاد قلی نژاد مدیر کل حفاظت از محیط زیست استان بوشهر اعلام می‌کند فلرسوزی‌های پالایشگاهی با انتشار گازهای آلاینده مانند سولفور، ساکسفات و هیمنپتور کربن دی اکسید هوای عسلویه و کنگان را بسیار آلوده کرده است و وزارت نفت در همه این سال‌ها اقدامی جدی برای جمع‌آوری فلرها و بازایی گازهای همراه فلرها انجام نداده است و با گذشت همه این سال‌ها ۹۰ درصد از پالایشگاه‌های منطقه نتوانسته‌اند استانداردهای زیست محیطی سازمان محیط زیست را رعایت کنند و پروانه بهره‌برداری آنها هنوز از سوی این سازمان صادر نشده است.
سجاد بهزادی از فعالان اجتماعی جنوب بوشهر معتقد است عسلویه در استان بوشهر مصداق واقعی این قصه تلخ است که اگر چه مشعل‌های پالایشگاه‌های گاز در بزرگ‌ترین میدان گازی کشور به نشان تولید حداکثری زانه می‌کشند اما همچنان زمستان سخت سوزان است و مردم پیرامونی با توسعه رخ داده احساس از خود بیگانگی دارند.
به اعتقاد این فعال اجتماعی اگر می‌خواهیم مشعل‌های فعال در عسلویه را نشانه توسعه یافتگی صنعت عظیم نفت و گاز بدانیم، راهی جز کاهش مشعل سوزی و عمل به مسئولیت‌های اجتماعی وجود ندارد.

از نظر بهزادی کشور ما همچنان وابسته به فروش نفت و سرمایه گذاری در حوزه‌های نفت و گاز است اما صنعت نفت در چند دهه گذشته و زمانی که همچنان در اوج تولید بوده است آسیب‌های بسیاری به محیط پیرامون وارد کرده که اثرات و نشانه‌های آن پیش چشم ما قرار دارد.
به اعتقاد او اگر شرکت‌های گاز و پتروشیمی مستقر در منطقه به مسئولیت اجتماعی خود در برابر محیط زیست توجه نکنند بزودی زمانی می‌رسد که مشعل‌هایی که هر کدام نشان توسعه و موجب افتخار بود مشکل آفرین می‌شود.
هرچند در سال‌های گذشته ادای مسئولیت اجتماعی در این زمینه تا اندازه‌ای رشد داشته است و شرکت‌ها بخشی از بودجه سالانه خود را به این امر اختصاص دادند؛ اما تا رسیدن به نقطه مطلوب همچنان فاصله زیادی وجود دارد.

به عقیده بهزادی صحبت از عمل به مسئولیت مسئولیت اجتماعی در عسلویه بدون توجه به مقوله محیط زیست غیر ممکن است.

■ طرح یک مساله

رئیس روابط عمومی شورای راهبردی شرکت‌های پتروشیمی های منطقه پارس اما ضمن اعتراف به اینکه این صنایع نیز وظیفه خود را به خوبی انجام نداده‌اند، از وظیفه‌ای گفت که سازمان‌هایی چون سازمان مالیاتی و بیمه تامین اجتماعی در بوشهر به عهده دارند. مرتضی باشتی به خبرنگار ایرنا اینطور می‌گوید: شرکت‌های پتروشیمی و دیگر شرکت‌ها در قالب قراردادهایی که می‌بندند، هفت تا ۲۰ درصد از آن را به عنوان بیمه و ۵ درصد را به عنوان مالیات پرداخت می‌کنند و با یک حساب سرانگشتی پنج تا ۹ هزار میلیارد تومان مالیات و بیمه از این شرکت‌ها اخذ می‌شود. او تأکید می‌کند: باید عزم جمعی مطالبه گرانه به وجود آید تا سهمی از این بیمه و مالیات به شهرستان عسلویه تعلق بگیرد.
رئیس روابط عمومی شورای راهبردی شرکت‌های پتروشیمی های منطقه پارس هر چند به برخی از اقدامات این شورا همچون تامین ساختمان برای دانشگاه فنی و مهندسی جم، دخالت در بحث‌های معیشتی در زمان کرونا، درمان، سد سازی و احداث ۲۲۰ واحد مسکونی در چهار شهرستان جنوب استان بوشهر با مشارکت کمیته امداد اشاره می‌کند اما می‌گوید: شرکت‌های پتروشیمی تنها ۳ درصد جمعیت صنعتی عسلویه را تشکیل می‌دهند و ۷۰ درصد را مجتمع گاز و نفت و گاز پارس و منطقه ویژه انرژی تشکیل می‌دهند که لازم است با یکدیگر همیاری کنند.

■ اعلام آمادگی صنایع مستقر در بوشهر برای ایفای مسئولیت اجتماعی

از نظر محمدی زاده آنچه در قالب مسئولیت اجتماعی از سوی صنایع نفت و گاز و پتروشیمی در استان انجام می‌شود بخش کوچکی از مسئولیت و وظیفه ای است که آنها نسبت به میزبانان خود دارند البته ما از آنها خواستیم و آنها نیز برای ایفای مسئولیت اعلام آمادگی کردند.
آنطور که استاندار بوشهر می‌گوید: براساس تعهد شورای راهبردی، امسال پتروشیمی‌ها به تنهایی ۱۰۰ میلیارد تومان در بخش مسئولیت اجتماعی هزینه می‌کنند این درحالی است که براساس برآورد سرانگشتی عدد خیلی ساده اگر این شرکت‌ها بخواهند به مسئولیت اجتماعی خود عمل کنند عدد آن به چند صد میلیارد تومان می‌رسد.
محمدی زاده ادامه می‌دهد: با تلاش و رایزنی انجام شده قرار است علی الحساب شورای راهبردی پتروشیمی‌ها برای سال آینده این رقم را به ۳۰۰ میلیارد تومان افزایش دهد.
از نظر استاندار بوشهر در زمان حاضر مجموعه اقداماتی که صنایع به عنوان مسئولیت اجتماعی در منطقه در حال انجام آنها هستند بخش کمی از آن وظیفه ای است که نسبت به منطقه و مردم دارند و باید نسبت به انجام وظایف خود در مقابل مردم متعهد تر و مسئولانه تر اقدام کنند.
توجه به تلاش و تأکید مسئولان ارشد استان بوشهر و وعده جواد اوجی وزیر نفت دولت سیزدهم در ششمین سفر استانی هیات دولت به استان بوشهر در باره اختصاص ۷۰۰ میلیارد تومان اعتبار برای اجرای پروژه‌های مسئولیت اجتماعی در این استان و تأکید براینکه هر جا فعالیت‌هایی در صنعت داریم مردم هم باید از قبل آن بهره مند شوند، انتظار می‌رود این سخنان نوید بخش آینده درخشانی برای میزبانان صنایع باشد.

مسئولیت اجتماعی صنایع،

حقى كه از مردم بوشهر دریغ مى‌شود

کشاورزی و محیط زیست، پرداخت نکردن حق آلایندگی ناشی از دود تاسیسات، شکستگی لوله‌های خطوط انتقال نفت و استقرار نیاقتن نماینده دائم و یا دایر نشدن دفتر پاسخگویی به مسایل و مشکلات حوزه های نفتی از مهم‌ترین مسائلی است که از سالیان دور از سوی مردم و مسئولان این مناطق مطرح شده و وزارت نفت باید به عنوان تعهدات مسئولیت‌های اجتماعی گامی مثبت در این زمینه بردارد.

■ ادلی دین بسیار ضعیف و ناچیز

حال آنکه اثرگذاری صنایع در بوشهر به این شکل پیش رفته است و واقعیت تلخ اینکه صنایع میهمان استان بوشهر به تعبیری شیره جان این مناطق را می‌کشد و نصب فراوانی می‌برند اما در عملی کردن تعهدات خود به میزبانان محلی کوتاهی کرده و از این وظیفه بدیهی شانه خالی کرده اند.

احمد محمدی زاده استاندار بوشهر اقدامات صنایع مستقر در این استان در زمینه ادای مسئولیت‌های اجتماعی‌شان را "بسیار ناچیز" و عملکرد آنها را در این ارتباط ضعیف ارزیابی می‌کند.

او در گفت‌وگو با ایرنا اظهار می‌دارد قدم‌های برداشته شده در راستای مسئولیت های اجتماعی از سوی شرکت‌های صنعتی مستقر در استان بوشهر نسبت به ظرفیت‌ها و توانمندی بزرگ صنایع و در مقابل مشکلات عدیده ای که برای مردم این استان ایجاد شده بسیار ناچیز است و باید گام‌های بزرگتری برای رفاه حال میزبانان محلی برداشته شود.

امروز حضور گسترده صنعت شرایط زندگی در منطقه جنوب استان بوشهر -بویژه در عسلویه- را نامناسب کرده است تا جایی که کارکنان اقماری تمایلی به انتقال خانواده‌های خود به این مناطق ندارند این درحالی است که صدها هزار نفر از بومیان منطقه باید آلودگی‌ها و زحمتی را که این صنعت برای آنها به وجود آورده تحمل کنند.

از نظر علی دانشمند، فعال اجتماعی بوشهری صاحبان صنایع دست‌کم در استان بوشهر توجه بسیار ناچیزی به مسئولیت اجتماعی خود در قبال جامعه میزبان داشته‌اند و انجام این وظیفه در کمترین میزان خود بوده است.

به بیان او چنانکه در سایت پتروشیمی ایران نیز مطرح شده است، مسئولیت اجتماعی علاوه بر سودآوری برای شرکت باید سودآوری برای جامعه را نیز تضمین کند حال آنکه این مهم با انجام اقدام‌های خیرخواهانه جزئی اشتباه گرفته شده است.

دانشمند ادامه می‌دهد: برخی شرکت‌ها و پتروشیمی‌های منطقه اگر در شرایط اضطراری کرونا اقدام به تامین تعدادی تلبت و پوشاک برای بچه‌ها کرده همه اینها را در سرلیست مسئولیت اجتماعی خود قرار می‌دهند این در حالی است که این اقدام‌ها به عنوان کارهای خیرخواهانه و نه مسئولیت اجتماعی قلمداد می‌شود.

از نظر این فعال اجتماعی شرکت‌ها در بخش مسئولیت اجتماعی باید اینقدر زیرساخت در منطقه ایجاد کنند که هیچ فرد بیکار و خاوار زیر پوشش نهادهای حمایتی از جمله کمیته امداد در منطقه نباشد اما شرایط در مناطق پیرامونی صنایع امروز به این صورت رقم نخورده است.

او که از ۳۰ تا ۴۰ درصد از حوزه مسئولیت اجتماعی به شرکت‌ها و صنایع مستقر در منطقه می‌دهد، معتقد است البته این نمره نیز مربوط به انجام کارهای خیرخواهانه و نه مسئولیت اجتماعی است که شرکت‌ها باید انجام دهند.

■ ارتباط ضعیف و شکاف عمیق صنعت با میزبانان خود

اشتغال یکی از مطالبه های بحق بوشهری‌های میزبان صنایع بزرگ نفت، گاز و پتروشیمی است که صاحبان این صنایع نیز وعده‌های متعددی در این زمینه داده و می‌دهند اما سهم جوانان این منطقه همچنان آمار بالای، بیکاری است. هنگامی که نوید ورود صنعت در منطقه‌ای داده می‌شود، نخستین چیزی که به ذهن می‌آید اشتغال و سر و سامان گرفتن جوانان است اما امروز سهم بومیان بوشهر از اشتغال در صنایع در صورتی که بخت با آنها یار باشد تنها در حد آبدارچی، نظافت چی، حراست و رانندگی است و بسیار انگشت شمار از این قشر در برخی از پست‌ها و کارهای مدیریتی و مشاوره ای استفاده می‌شود.

بر اساس مصوبه ماده ۴۷ قانون برنامه ششم توسعه، باید ۵۰ درصد از نیروهای شاغل در این صنایع از میان جوانان بومی جذب شود که این فرصتی برای اشتغال جوانان و بویژه تحصیل کرده‌های استان بوشهر است اما اجرای این قانون و مصوبه در همچنان تحقق نیافته است و به ادعان استاندار بوشهر با رها شدن این مصوبه در زمان حاضر سهم نیروی بومی شاغل این استان در صنایع نفت و گاز و پتروشیمی منطقه ۳۰ تا ۳۱ درصد است.

با این حال محمدی زاده امیدوار است با توجه به اعلام آمادگی صنایع برای اجرای این مصوبه دولت، مشکل بیکاری جوانان منطقه تا حدودی برطرف شود که در

پیش از استقرار تاسیسات عظیم صنعتی گازی، پالایشگاهی و پتروشیمی در منطقه ویژه پارس در عسلویه، کنگان و جم و خطوط انتقال، تلمبه خانه‌ها و مخازن نفتی در گناوه، دیلم و جزیره خارگ، صیادی، تجارت و حتی کشاورزی حرفه دیرینه مردمان ساحل نشین این مناطق بود و از این طریق امرار معاش می کردند و نه دغدغه آلودگی هوا و محیط زیست داشتند و نه بیکاری و فاصله طبقاتی بیرون و درون فنس‌ها و بیماری‌های نوظهور.

با ظهور صنعت و نصب و استقرار غول‌های آهنی در این مناطق درحالی که همه از موهبت‌های این تمدن صنعتی برای اهالی می‌گفتند و آنها نیز دل به چشم انداز توسعه‌ای دادند که برای آنها ترسیم شده بود، حالا با گذشت بیش از ۵۰ سال برای برخی مناطق از جمله جزیره خارگ و گناوه و دیلم و بیش از ۲ دهه برای مناطقی نظیر چه، عسلویه و کنگان اما نه تنها خبری از آن وعده های شیرین نیست بلکه صنعت بخشی از آسایش نسبی پیشین را نیز از آنها گرفته است.

مسئولیت اجتماعی (CSR) پدیده‌ای قدیمی در سطح جهان به شمار می‌رود و همواره روند روبه رشدی را تجربه کرده و در عمل مفهومی ساده دارد؛ هنگامی که صنعتی وارد محیط و منجر به تغییری می‌شود بر سرنوشت ساکنان آن منطقه اثرگذار است و باید بتواند زمینه ای فراهم کند تا این افراد نیز در کنار صنعت رشد کنند

مسئولیت اجتماعی وظیفه و به تعبیری حقی است که بومیان منطقه بر گردن صنایع دارند و آنها موظف هستند در مقابل حضور خود و به زحمت انداختن مردم بسترهای رفاهی، آموزشی و تفریحی و در یک جمله زمینه زیست آپرومندانه و بی خطر را برای مردم محلی و حتی کارکنان آن مجموعه‌ها فراهم کنند اما تاکنون بجز حرف، انجام یک سری کارهای نامدین و ساخت و ساز محدود که بیشتر شبیه به کارهای خیرخواهانه تا مسئولیت اجتماعی است کار خاص دیگری که زحمت حضور خود را برای مردم جبران کنند انجام نشده است.

■ پیامدهای توسعه صنعت برای بومیان

استان بوشهر به واسطه دارا بودن منابع و ذخایر مهم گازی و نفتی و سود سرشاری که از این نعمت‌های خداداد نصیب کشور می‌کند همواره با واژگانی چون پایتخت انرژی، نگین، قلب و قطب اقتصاد کشور شناخته شده است اما در مقابل تولید این ثروت عظیم در این استان و تأثیرگذاری شگرف آن در اقتصاد مملکت، مردم بومی آن جز محرومیت، آلودگی‌های زیست محیطی و به شماره افتادن نفس‌ها، بیماری، بیکاری جوانان و وجود آسیب‌های اجتماعی چیزی نصیب آنها نشده است.
ضمن اینکه بوشهری‌ها تاکنون میزبان خوبی برای صنایع بوده و از این ظرفیت حراست و حمایت کرده و همچنان پاسدار امنیت این صنایع هستند و در این زمینه همه ظرفیت‌های خود را به کار می‌گیرند.

در هر نقطه ای که صنایع وارد می‌شوند انتظار این است که آن منطقه در راستای ایفای مسئولیت‌های اجتماعی صنایع از نظر زیرساختی دچار تحول شود و رنگ و شکل تازه ای به خود بگیرد اما شهرستان‌های جنوبی استان بوشهر به استناد اظهار بومیان این مناطق نه تنها هیچ تغییری به خود ندیده بلکه مشکلات آنها بیشتر نیز شده است.
به گفته مردم و فعالان اجتماعی و مسئولان، بیکاری، تبعیض، فقر، فاصله طبقاتی، آلودگی محیط زیست، بی‌توجهی به نیازهای ساکنان و کارکنان، ظهور آسیب‌های اجتماعی، تنوع فرهنگی، مهاجرت و ناکافی بودن امکانات شهری از مهمترین مشکلاتی است که ساکنان شهرهای میزبان صنایع بزرگ در استان بوشهر با آنها دست و پنجه نرم می‌کنند و شواهد نشان می‌دهد تاکنون صاحبان این صنایع در راستای ایفای مسئولیت اجتماعی آنطور که باید و شاید گام‌های موثری در مناطق پیرامونی خود برداشته‌اند.
از نظر ناخدا محمد از بومیان عسلویه نه تنها مشکلات قدیمی شهر بعد از چندین سال از حضور صنعت حل نشد بلکه کمبودها و کاستی‌ها بیشتر و عمیق تر شده و هنوز این شهرستان‌ها در تامین ابتدایی ترین نیازها با مشکلاتی روبرو هستند.
به اعتقاد او امنیت یکی از نعمت‌های مهم شهرهای ساحلی بود اما امروز به یمن ورود صنعت و به واسطه حضور فرهنگ‌های مختلف و تبدیل منطقه به یک محیط کارگری و مردانه، مردم با مسائل و مشکلات مختلفی روبرو هستند و به نوعی این مردم صبور به افرادی عصبی تبدیل و گاهی صنایع را به دلیل مشکلاتی که ایجاد کرده اند، می‌کوبند.
به ادعان سید علی هاشمی فرماندار عسلویه ازبین رفتن اشتغال و درآمدهای سنتی مردم، صیدگاه‌ها که سبب شده صیادان برای صید به آب‌های خطرناک بین المللی ورود کنند، تبدیل زمین‌های مستعد کشاورزی به محل استقرار صنایع، نبود زیرساخت‌های مناسب تفریحی و رفاهی، آسیب‌های اجتماعی و فرهنگی و رعایت نکردن الزامات پدافند غیر عامل در احداث تاسیسات صنعتی منطقه از مسائل و مشکلاتی است که با استقرار شرکت‌ها دامنگیر این منطقه شده است.

در شهرستان های گناوه و دیلم نیز نشت مواد نفتی و خسارت به زمین‌های